

PROJEKT "DINARA BACK TO LIFE"

Travnaci su dom kukcima cvjetoljupcima ali i brojnim drugim pticama, biljkama i životinjama. Kako bi sva ta živa bića sačuvali i imali ih što više, potrebno je čuvati i travnjake, bez kojih nemaju gdje živjeti i tražiti hranu.

Na Dinari se upravo zbog toga marljivi ljudi trude čuvati travnjake i obnavljati ih da ne zarastu u neprohodnu šikaru, kako bi što više životinja na njima moglo pronaći svoje mjesto.

Naš projekt zaštite Dinarskih travnjaka se zove "Dinara back to LIFE" ("Povratak Dinare u život"), a ovo ime je dobio upravo zato što se njime želi na Dinari očuvati što više raznolikog života. O njemu možeš više dozнати на web stranici www.dinarabacktolife.eu ili na Facebook profilu "Dinara back to LIFE".

Projekt "Dinara back to LIFE" je sufinanciran sredstvima LIFE Programa Evropske unije pod brojem ugovora LIFE18 NAT/HR/000847. Projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske i Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost. Prikazan sadržaj je isključiva odgovornost partnera Dinara back to LIFE projekta i ne odražava nužno stajališta Evropske unije, Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske, ni Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovosti.

Kontakt:
web: dinarabacktolife.eu
www.facebook.com/dinarabacktolife
e-mail: dinarabacktolife@gmail.com
tel: 021/274 946

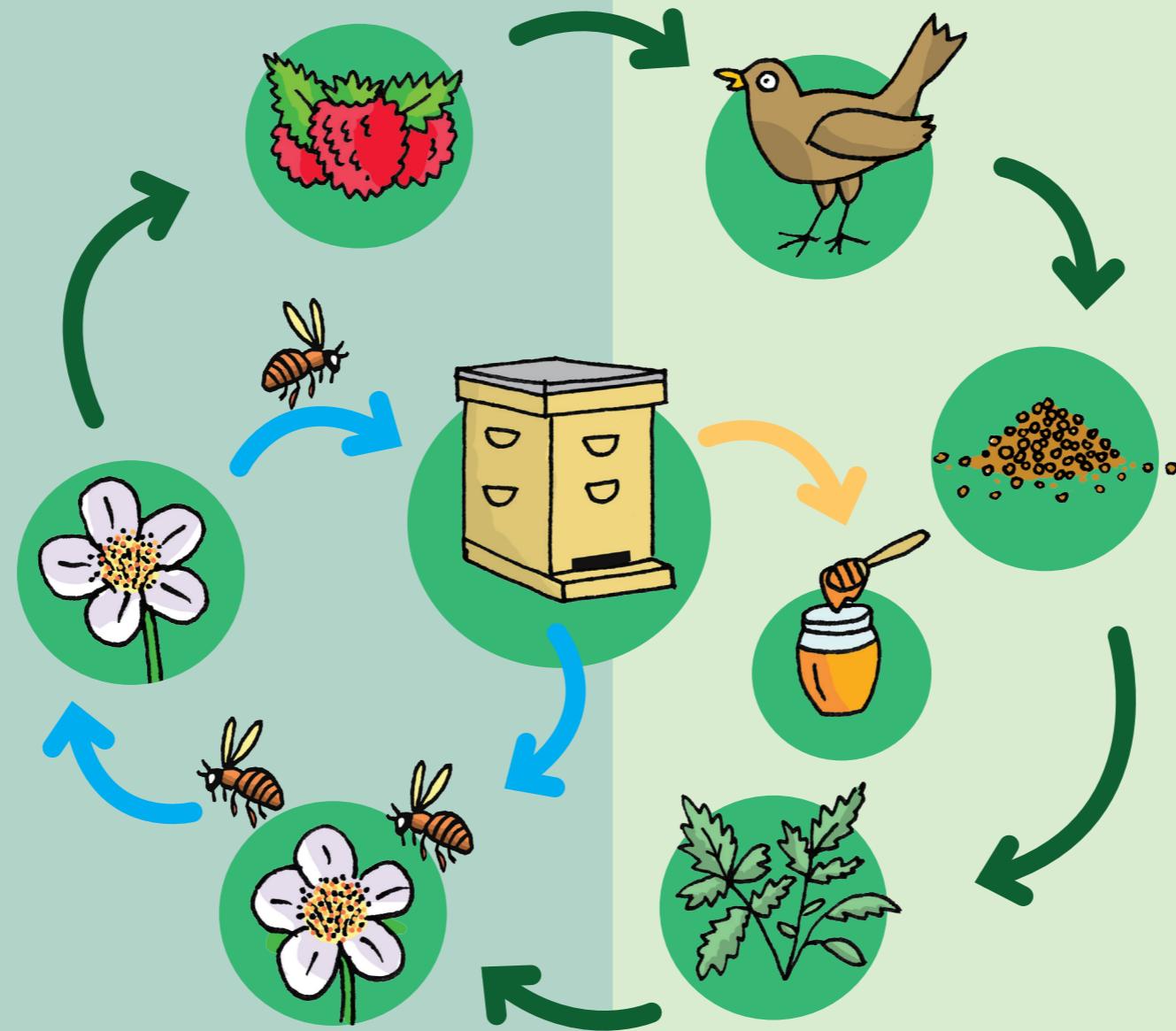
Ilustracija naslovne stranice: Elena Morozova

Autori fotografija: Jenny Tweedie (rspb-images.com)
Grahame Madge (rspb-images.com)
Ben Andrew (rspb-images.com)
Gailhampshire (flickr.com)
Sandor Somkuti (flickr.com)
Gilles San Martin (flickr.com)

Pčele prikupljaju nektar i pelud s cvijeća te ih odnose u košnice gdje od njih proizvode med. Tijekom prikupljanja peludi istovremeno oprasuju cvjetove biljaka, iz kojih se zatim razvijaju plodovi.

Plodovima se hrane mnoge životinje, ali i ljudi. Sjemenke putem izmeta ponovno završavaju na tlu te iz njih izrastaju nove biljke. Jednom kada biljke procvatu, ova priča započinje ispočetka.

DINARA
BACK TO LIFE

ŠTO JE OPRAŠIVANJE?

Velikom broju biljaka za razvoj ploda i razmnožavanje potrebno je oprašivanje. Oprašivanje je prenošenje cvjetnog praha (peludi) na vrh tučka cvijeta. Time započinje razvoj plodova kao što su različito voće i povrće.

Neke se biljke oprašuju uz pomoć vjetra, neke pomoću sisavaca ili ptica, dok neke čak oprašuju same sebe. No velikom su broju biljaka za oprašivanje potrebni upravo kukci, koje nazivamo oprašivačima.

TKO SU KUKCI CVJETOLJUPCI?

Kukcima cvjetoljupcima od milja zovemo kukce oprašivače – one koje često vidimo kako slijeev na razne cvjetove jer se hrane cvjetnim sokom (nekatarom) i cvjetnim prahom (peludi). Pri slijetanju se za njihova tijela lijepi dio peludi, koji zatim prenose na drugi cvijet i time ga opašuju.

Najpoznatiji cvjetoljupci su pčele i bumbari, no oni nisu jedini. Cvijeće opašuju i mnogi drugi kukci, poput različitih vrsta muha, leptira, pa čak i komaraca.

MEDONOSNA PČELA (*APIS MELLIFERA*)

Živi u velikim društvima od čak 150 tisuća jedinki. Matica polaže jaja iz kojih se izlježu mlade ličinke, dok pčele radilice skupljaju nektar i pelud, proizvode med, čiste košnice, brinu za ličinke i štite maticu. Mužjaci trutovi, za razliku od radilica, nemaju žalce te ne skupljaju nektar i pelud, nego se hrane u košnicama.

Dužina: matica 20-25 mm, radilica 10-15 mm, mužjak 15-18 mm

ZEMNI BUMBAR (*BOMBUS TERRESTRIS*)

Živi u nešto manjim skupinama nego medenosne pčele. Skupljaju i spremaju velike količine peludi kako bi imali dovoljno hrane zimi. Prve ličinke matica sama hrani nektarom i peludi, dok brigu za kasnija legla preuzimaju radilice koje se međusobno mogu jako razlikovati veličinom. Često se gniazde u napuštenim tunelima glodavaca.

Dužina: matica 20-22 mm, radilica 11-17 mm, mužjak 14-16 mm

BUMBAR KAMENJAR (*BOMBUS LAPIDARIUS*)

Živi u skupinama, gradeći gniazda pod zemljom i u pukotinama stijena. Matica svoja jaja lička ponekad mora braniti od radilica koje ih pokušavaju pojesti. Hrani se peludi i nektarom te može letjeti pri višim temperaturama nego većina pčela. Parazitske pčele često u njihova gniazda polježu svoja jaja lička kako bi bumbari preuzeli brigu za njihove ličinke. Ima crven zadak pa ga zovu i crvenorepim bumbarom.

Dužina: matica 18-22 mm, radilica 11-16 mm, mužjak 13-16 mm

CRNA PČELA DRVARICA (*XYLOCOPA VIOLACEA*)

Krupna crno-ljubičasta pčela koju često zovu crnim bumbarom. Živi sama i gniazdi se u mokom ili trulom drvetu. Za svoja jaja lička u drvetu buši hodnike sa sobicama koje pregradije piljevinom. Hrani se nektarom i peludi, a let joj je zbog njezine veličine vrlo bučan. Mužjaci, za razliku od ženki, nemaju žalac.

Dužina: ženka 25-30 mm, mužjak 25-30 mm.

CRVENA PČELA SAMICA (*OSMIA BICORNIS*)

Živi sama i nese jaja lička u šupljine u drvetu. Uz polegnuto jaja lička u šupljini ostavlja nektar i pelud za buduću ličinku. Nakon toga šupljinu pregradije blatnim zidićem te liježe novo jaja lička i ostavlja novi paketi hrane, sve dok čitav tunelič ne ispuni celijama s jaja ličkama. Prekrivena je gustim crvenkastim dlačicama, a ženka je veća od mužjaka.

Dužina: ženka 11-13 mm, mužjak 8-10 mm

MUHA LEBDJELICA (*ERISTALIS TENAX*)

Pretvara se da je opasnija nego što jest tako što svojim izgledom oporna pčelu (mimikrija). Hrani se peludi i nektarom te može lebdjeti u mjestu. Jaja lička polaže u vodu bogatu organskim tvarima ili na organizme u raspadu. Ličinke imaju duge tanke cjevčice za disanje slične repu. Vrlo je rasprostranjena vrsta, pronađena čak i na Himalaji.

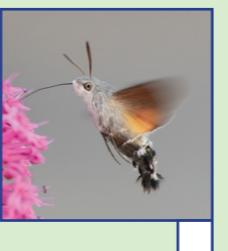
Dužina: ženka 10-12 mm, mužjak 10-12 mm

PČELINJA MUHA (*BOMBYLIUS MAJOR*)

Svojim izgledom oporna pčele i bumbare (mimikrija), ali za razliku od njih nema žalac. Hrani se peludi i nektarom koristeći dugu usnu cjevčicu. Svoja jaja lička liježe u gniazda različitih vrsta pčela, a njezine se ličinke potom hrane ličinkama pčela. Ponekad jaja lička liježe i na cvijeće kako bi ih pčele slučajno pokupile i odnijele u gniazdo.

Dužina: ženka 8-12 mm, mužjak 6-10 mm

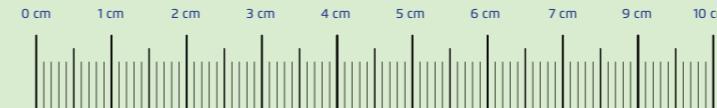
GOLUPKA (*MACROGLOSSUM STELLATARUM*)

Nočni leptir promjera krila do čak 70 mm. Hrani se nektarom koji lako doseže svojim vrlo dugim jezikom. Zovu ga i kolibrijer jer ne slijeev na cvjetove nego lebdi iznad njih brzo zamahujući krilima. Cvjetove najčešće obilazi u sumrak. Tijekom zime dio se ovih leptira skriva u pukotinama stabala, a neki čak lete na jug.

Dužina: ženka 20-30 mm, mužjak 20-30 mm

UPIŠI X KAD ME UGLEDAŠ

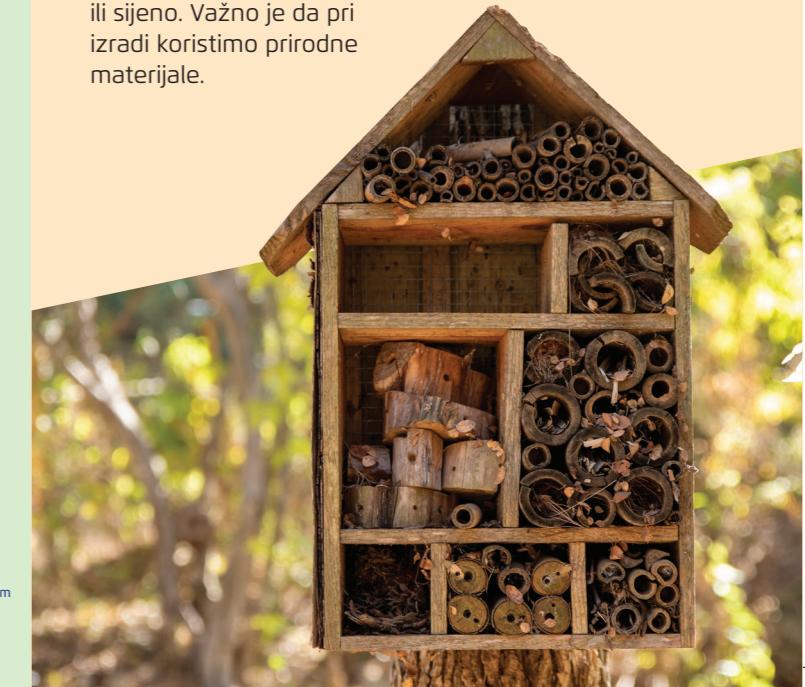
HOTEL ZA KUKCE

ZAŠTO IZRADIVATI HOTELE ZA KUKCE?

Mnogim su kukcima cvjetoljupcima za skrivanje, prezimljavanje i polijeganje jaja ličaka potrebna zaštićena mjesta poput raspadajućeg drveta te nakupina lišća i grančica. Takva su utočišta u uređenim vrtovima i parkovima rijetka pa kukcima možemo pomoći tako da ih sami izradimo i time osigurati redovne posjetioce našem cvijeću.

KAKO IZRADITI HOTEL ZA KUKCE?

Za izradu hotela za kukce dovoljan je drveni okvir bilo koje veličine u koji se mogu smjestiti štapići trske ili bambusa, izbušeni komadići drveta, suho lišće i grančice, kora stabala ili sijeno. Važno je da pri izradi koristimo prirodne materijale.

GDJE POSTAVITI HOTEL ZA KUKCE?

Najbolje je odabrati mjesto zaštićeno od vjetra, s južne strane zaklona. Time kukcima neće smetati vjetar, a sunce će im grijati sklonište. Hotel može biti postavljen na tlo, drveni stalak, zid ili stablo.

KAKO ZNATI JESU LI SE KUKCI NASELILI?

Kukci se vješto skrivaju i uglavnom ih se može vidjeti tek pri ulasku ili izlasku iz hotela. Nije dobro vaditi i prevrtati sadržaj hotela u potrazi za njima, no, ako primijetimo da su rupe u drvetu, trske ili bambusu zatvorene blatom, možemo biti sigurni da su ove sobe zauzele pčele!